

http://nbuv.gov.ua/UJRN/iblsd_2013_2_15 (дата звернення – 15.03.2025).

4. Tsareva I. Russian-Ukrainian war (2014–2022): words that have acquired new meanings. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects* : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. 1436 p. P. 804–812.

**Юлдашева Світлана
Анатоліївна,**
професор кафедри ділової
української та іноземних
мов Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
філологічних наук, доцент

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ МОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан в Україні вимагає переосмислення ролі освіти як простору національного спротиву та культурного опору. У цьому контексті мовне середовище постає потужним інструментом патріотичного виховання, адже мова не лише комунікує, а й формує, зміцнює національну свідомість та об'єднує суспільство.

Мета нашої розвідки проаналізувати особливості патріотичного виховання здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» в умовах воєнного стану, розроблення рекомендацій для підвищення ефективності навчального процесу на заняттях з дисциплін мовного циклу.

Ця проблематика зацікавила багато українських науковців, зокрема О. Акімова, І. Бех, А. Годлевську, О. Жаровську, І. Трубавіна, В. Кремня, В. Кульчицького, Н.

Опушко та інших, які присвятили свої дослідження вивченню різних аспектів українського національно-патріотичного виховання.

Патріотичне виховання є невіддільним складником національного виховання, головною метою якого є формування самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків [2].

Це виховання сприяє успадкуванню духовних і культурних надбань українського народу та досягненню високої культури взаємин. Ґрунтовне вивчення базових наук є ключовим для формування світогляду та цінностей особистості. Ці знання слугують фундаментом, на якому будується національна самосвідомість. Освітній процес має не лише давати знання, але й виховувати цінності, такі як любов до України, повага до її історії та культури, прагнення до розбудови держави. Принципами навчання в Україні є: людиноцентризм, демократизм, верховенство права, патріотизм, якість та цілість, прозорість, науковий характер, академічна доброчесність тощо [3].

Національне самоствердження — це процес усвідомлення й утвердження своєї ідентичності, цінностей і місця у світі. У цьому процесі мова відіграє вирішальну роль, адже є не лише інструментом комунікації, а й живим виявом культурної, історичної та духовної спадщини народу. Мовне середовище, як система обігу державної мови в освіті, медіа, публічному просторі, формує відчуття приналежності до нації та забезпечує її єдність.

Мовне середовище — це сукупність усіх мовних проявів, з якими стикається людина щодня: мова викладання, державна комунікація, ЗМІ, культура, побут. В умовах україномовного середовища формується потреба у володінні державною мовою, яка поступово стає звичною, повсякденною, комфортною. Для майбутніх правоохоронців воно відіграє не лише комунікативну, а й ідеологічну роль: саме через державну мову передається правова культура, морально-

етичні норми, цінності служіння. До прикладу, здобувач вищої освіти першого курсу, що спілкується виключно українською мовою в навчальному процесі, швидше адаптується до фахової термінології, усвідомлює роль права як вираження волі держави, вчиться чітко й відповідно до вимог укладати документи.

Українська мова — не лише атрибут державності, а й індикатор особистої приналежності до національного кола. Для правоохоронця це критично важливо: особа, яка ідентифікує себе з державою, її культурою та народом, має вищу мотивацію до чесної та ефективної служби.

Навчання за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» включає низку дисциплін з мовною основою: це українська мова професійного спрямування, культура професійного мовлення, культура професійного спілкування. Їхнє засвоєння в україномовному середовищі формує навички укладання рапортів, пояснювальних записок, актів, протоколів відповідно до стандартів державної служби.

Водночас професійна здатність правоохоронця розпізнавати маніпуляції, фейки, провокативну лексику залежить від рівня мовної культури. У межах мовного середовища формується критичне мислення, здатність до виваженої публічної комунікації та розпізнавання деструктивного контенту. Наприклад, поліціант, який працює на блокпосту, повинен не лише перевірити документи, а й миттєво розпізнати, чи відповідає мовлення громадянина/підозрюваного культурним та правовим нормам. Рівень мовної свідомості тут критично важливий.

Отож, формування патріотичного мовного контенту в освітньому процесі передбачає ряд ключових заходів, які не лише формують мовну компетентність, а й посилюють національну ідентичність, професійну свідомість і готовність майбутніх правоохоронців діяти відповідально та патріотично в умовах війни.

Серед них можна визначити такі:

1. Тематичні мовні тижні та дні української мови. Проведення тижня державної мови з конкурсами з риторики, диктантами, літературними вечорами, дебатами на правову тематику. День пам'яті мовознавців, письменників, героїв-захисників — як форма мовної рефлексії на події війни.

2. Патріотичні мовні конкурси та флешмоби. Конкурс професійного есе або звернення: «Я — правоохоронець української держави», «Говорю українською — служу народові України!». Флешмоб у соцмережах: відеозаписи студентів із патріотичними цитатами українською мовою, роз'ясненням прав людини під час воєнного стану.

3. Творчі майстерні з мовного патріотизму. Створення студентських буклетів, плакатів, відеороликів: «Права й обов'язки в умовах воєнного стану», «Українська мова — мова захисника!». Проведення майстер-класів із правничої комунікації, укладання документів державною мовою.

4. Зустрічі з військовими, правоохоронцями, ветеранами. Запрошення на зустрічі героїв, які демонструють використання державної мови як складника гідності та служби. Студенти формують запитання українською, складають короткі тексти-відгуки після зустрічі.

5. Інформаційно-просвітницькі кампанії. Виготовлення інфографіки, постів, відеозвернень до громадян на актуальні теми: «Мовна культура — зброя національної гідності», «Як діяти під час обстрілів — мовою закону». Участь у кампаніях підтримки ЗСУ через мовні засоби — написання листів, віршів, промов для захисників.

6. Публічні виступи й дебати. Проведення відкритих мовних дебатів: «Професійна мова як інструмент національної безпеки». Імітація брифінгів або пресконференцій для журналістів від імені студентів — курсантів у ролі офіцерів.

7. Участь у всеукраїнських патріотичних ініціативах. Приєднання до проєктів на кшталт «Єдині новини», «Мова єднає», мовних марафонів. Підготовка та проведення власного

студентського марафону «Українською — у правоохоронній службі!»»

Отже, патріотичне виховання через мовне середовище — це щоденна педагогічна дія, що формує майбутнього правоохоронця як мовного носія національної гідності. Уміння говорити українською — це не лише професійна навичка, а й вияв громадянської позиції та поваги до держави.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів : методичні рекомендації для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців, викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків. Київ : Фенікс, 2022. 64 с.

2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України та заходи щодо її реалізації до 2025 року (наказ МОН № 527 від 06.06.2022). <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0527729-22>.

Царьова Ірина Валеріївна,
завідувач кафедри мовної
підготовки Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ, доктор
філологічних наук, професор

КОМУНІКАЦІЯ ВЛАДИ З НАСЕЛЕННЯМ: ПРОЗОРИСТЬ VS СТРАТЕГІЧНЕ ЗАМОВЧУВАННЯ

Комунікація між владою та громадянами в умовах війни має вирішальне значення для стабільності суспільства. З одного боку, прозорість забезпечує довіру та мобілізує населення до спільної дії; з іншого – надмірна відкритість